

Perusleiri – Seinätön nuorisotila ja luontolähtöinen nuorisotyö seutukunnallisena rakennemuutoksena -hankesuunnitelma

Sisällys

1 Hankkeen lyhyt kuvaus.....	2
2 Rahoituksen hakija ja hankkeen toteuttaja(t).....	2
3 Hankkeen tavoitteet.....	2
4 Hankkeen toteutus ja aikataulu.....	3
5 Hakijan osaaminen, verkostot ja sitoutuminen hankkeeseen.....	3
6 Tulokset ja vaikutus.....	3
7 Tulosten laajempi hyödyntäminen ja jatko.....	4
8 Kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma.....	4
9 Riskit.....	4
10 Viestintä.....	4

1 Hankkeen lyhyt kuvaus

Perusleiri-hanke rakentaa Lapuan, Kurikan ja Ilmajoen luontoperustaisen kasvatus- ja nuorisotyön kokonaisuuden, jonka ytimessä on LuontoOPS – luontokasvatuksen opetussuunnitelman esiselvitys. Sisältö kerätään käytännön toiminnasta: kuntien yhteiset luontoleirit (4.–6.-luokkalaiset) ja kuntakohtaiset pop up -luontonuopparit (13–17-vuotiaat) toimivat sekä nuorisotyön käytäntöinä että sisällöntuotannon alustoina.

Syntyvä tuotos: vuosikello, luonto-/eräpäivien malli ja materiaali (360°-videot, kuvat, kohdekortit) – palvelee sekä koulu- että nuorisotoimintaa. Toiminta ankkuroidaan pysyväksi osaksi kuntien arkea vuodesta 2028 alkaen ilman lisärahoitustarvetta.

2 Rahoituksen hakija ja hankkeen toteuttaja(t)

Päähakija on Lapuan kaupunki, joka hallinnoi hanketta, raportoi Sitralle ja toimii työnantajana hankehenkilöstölle (Niko Savinainen, niko.savinainen@lapua.fi, 044 4384590). Hanke toteutetaan konsortiona Kurikan kaupungin ja Ilmajoen kunnan kanssa; molemmat toteuttavat leirit ja pop up -nuopparin omalla alueellaan ja nimeävät yhteyshenkilön (Kurikka: Harri Kytölä, Ilmajoki: Mari Roos).

3 Hankkeen tavoitteet

Mielenterveyshäiriöt ovat yleisin työkyvyttömyyseläkkeen syy, ja liikkumattomuus sekä hoitamaton lihavuus maksavat yhteensä lähes 6 mrd. €/vuosi terveydenhuollolle. Paikallisesti: Esimerkiksi Lapualla 19,5 % 18–24-vuotiaista on koulutuksen, työn ja varusmiespalveluksen ulkopuolella, 49,1 % 8.-luokkalaisista on heikko fyysinen toimintakyky, 30 % yläkouluikäisistä liikkuu korkeintaan tunnin viikossa, ja nuorisorikollisuuden epäilyt ovat poikkeuksellisen korkealla (50,4/1 000 asukasta). Luonnossa liikkumisen on tutkitusti todettu palauttavan stressistä tehokkaammin kuin rakennetuissa ympäristöissä (ks. hakuilmoituksessa annetut lähteet).

Tavoitteet:

- Ennaltaehkäistä nuorten psyykkistä kuormitusta ja liikkumattomuutta tuomalla luontoympäristö osaksi arkea leirien ja pop up -toiminnan kautta, matalalla kynnyksellä ja maksutta – myös perheille ja maahanmuuttajataustaisille nuorille.
- Luoda pysyvä rakenne kertaluonteisen kokeilun sijaan: nuorisotilojen uudelleenjärjestely vuodesta 2028 ilman lisäkustannuksia, sekä LuontoOPS, joka ankkuroi menetelmät opetussuunnitelmatyöhön, NUPS- ja HYTE-ohjelmiin.
- Yhdistää koulu-, liikunta ja nuorisotoimen luontolähtöisen toiminnan tarpeet samaan tuotokseen, laajentaen vaikuttavuuden kolmelle hallinnonalalle.
- Tuottaa jaettavissa oleva, todennettu malli muille kunnille.

4 Hankkeen toteutus ja aikataulu

Hanke toteutetaan 1.1.–31.12.2027. Toteutuksesta vastaa kaksi hanketyöntekijää: hankeohjaaja (jalkauttaminen ja koordinointi) ja viestintätyöntekijä (sisällöntuotanto). Aikataulu: Q1 rekrytointi, perehdytys ja koulutuspäivä; Q1–Q4 pop up viikoittain; Q3–Q4 leirit syksyn viikonloppuina; Q4 LuontoOPS kootaan ja julkaistaan. Hanke koostuu kolmesta osasta:

- LuontoOPS (ydin): esiselvitys ja vuosikello, jonka suunnitteluun lapset ja nuoret osallistuvat itse.
- Kuntien yhteiset luontoleirit (4.–6.-luokkalaiset): toistettava 1–2 yön leirikonsepti syksyn viikonloppuina ja loma-aikoina, 30 paikkaa jaettuna tasan kolmen kunnan kesken. Leireille palkataan nuoria keikkatehtäviin.
- Kuntakohtaiset pop up -nuopparit (13–17-vuotiaat): säännöllisesti viikoittain tai kuukausittain vaihtuvissa maastoissa liikkuva matalan kynnyksen toiminta. Luontoelementtejä voidaan tuoda myös osaksi nuorisotiloilla tapahtuvaa toimintaa. Mallia tarjotaan myös etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajatoiminnan toteutettavaksi.

Nuorisotyöntekijät koulutetaan yhteisessä koulutuspäivässä (esim. Etelä-Pohjanmaan Opisto). Mittarit: osallistujamäärät (NuoDo, tilatyyppe LUONTO), nuorten kokemus stressitason lasku, onnellisuus ja ryhmähenki sekä LuontoOPS:n valmistumisaste ja käyttöönotto.

5 Hakijan osaaminen, verkostot ja sitoutuminen hankkeeseen

Lapuan kaupungilla on kokemusta nuorisotyön ja hyvinvointityön seutukunnallisesta koordinoinnista. Hankeohjaaja ja viestintätyöntekijä työskentelevät 100 % koko hankekauden. Kuntien nuorisotoimien työparit tukevat hanketyötä omasta henkilöstöstä omarahoituksena, ilman että kokonaistyömäärä tai kuntien menot kasvavat. Hanketta hallinnoivalla verkostolla on hyvät henkilökohtaiset kontaktit alueen luontoharrastuspiireihin (mm. 4H, partio, luonto- ja suunnistusseurat), mikä nopeuttaa kumppanuuksien solmimista.

Vahvistetut yhteistyötahot ovat konsortiokunnat. Opetustoimeen ja mahdollisiin oppilaitos- ja yhdistyskumppaneihin (mm. 4H, partio, luonto- ja suunnistusseurat) haetaan yhteyttä hankkeen aikana. Opetustoimea on konsultoitu hankkeen hakuvaiheessa.

6 Tulokset ja vaikutus

Hanke hyödyttää seutukunnan 10.–17-vuotiaita lapsia ja nuoria, erityisesti syrjäytymisriskissä olevia ja maahanmuuttajataustaisia. Se siirtää nuorisotyön painopistettä kiinteistä tiloista myös luontoympäristöihin ja tuo pitemmällä aikavälillä luontoperustaiset menetelmät koulujen käyttöön LuontoOPS:n kautta. Tuloksena syntyy pysyvä rakenne, jossa nuorisotilat voidaan tarvittaessa sulkea esimerkiksi yhtenä päivänä viikossa vuodesta 2028 alkaen ilman, että kuntien henkilöstö- tai kustannustaso kasvaa – kyse on olemassa olevan resurssin uudelleenkohdentamisesta.

7 Tulosten laajempi hyödyntäminen ja jatko

LuontoOPS, vuosikello sekä leiri- ja pop up -mallit dokumentoidaan skaalattavassa muodossa muiden kuntien käyttöön. Toimintamalli ajetaan kuntien NUPS- ja HYTE-ohjelmiin sekä opetussuunnitelmatyöhön, mikä sitoo päätöksentekijät menetelmiin ilman ulkopuolista jatkorahoitustarvetta. Malli ja materiaali tarjotaan hyödynnettäväksi valtakunnallisille Nuori-päiville sekä LVV:n alueellisiin koulutustilaisuuksiin. Kestävän kehityksen periaatteet (mm. roskaton retkeily) läpileikkaavat toimintaa. Tuotettavaa materiaalia hyödynnetään myös kaikkia kuntalaisia palvelevassa luontoliikuntaan kannustavassa viestinnässä.

8 Kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma

Kustannukset muodostuvat pääosin kahden kokopäiväisen hanketyöntekijän palkoista sekä leiriohjaajien ja nuorten keikkapalkkioista. Muita kuluja: nuorten kuljetukset ja elämysreissut, leirien ruokailu- ja retkeilytarvikkeet, leirikeskusvuokrat, ostettava seikkailukasvatuksen koulutus sekä joustovara sääolosuhteiden ja kysyntäpiikkien varalle. Koneita tai laitteita ei hankita. Tarkka kustannusarvio laaditaan Sitran asiointipalvelussa; haettava kokonaisrahoitus on n. 133 000 € (Sitralta 100 %), mikä alittaa haun 150 000 € hankekohtaisen katon.

9 Riskit

- Konsortioyhteistyön koordinointi kolmen kunnan kesken: riski aikataulujen ja resurssien yhteensovittamisessa. Varaudutaan säännöllisillä työparin ohjaamilla palaverilla ja selkeällä vastuunjaolla.
- Sääolosuhteet ja pop up -toiminnan turvallisuus: varaudutaan budjetin joustovaralla lisävarusteisiin (lämpöpeitot, turvavarusteet, lisäpolttopuut) sekä luontohyvinvointia mukailevalla soveltavalla ohjelmalla vaihtoehtoisessa ympäristössä.
- LuontoOPS:n koulutoimiyhteistyö vahvistuu myöhässä: yhteistyötä opetustoimen kanssa ei ole vielä vahvistettu hakuvaiheessa, mikä voi viivästyttää koulutoimen tarpeiden yhdistämistä. Varaudutaan aloittamalla yhteydenotto opetustoimeen heti hankkeen alussa.
- Henkilöstön rekrytointi ja pysyvyys: toteutus nojaa kahteen avainhenkilöön, mikä tekee siitä haavoittuvan henkilöstövaihdoksille. Varaudutaan huolellisella perehdytyksellä ja dokumentoinnilla.

10 Viestintä

Hankkeen etenemisestä viestitään kuntien omien kanavien (verkkosivut, sosiaalinen media) sekä nuoriso- ja koulutoimen sisäisten kanavien kautta. Viestintään painottuva hanketyöntekijä vastaa sisällöntuotannosta (kuvat, 360°-videot, kohdekortit), joita hyödynnetään sekä hankeaikaisessa viestinnässä että lopputulosten levityksessä. Keskeisimmät kohderyhmät ovat kuntien päättäjät, nuoriso- ja koulutoimen henkilöstö, muut kunnat sekä valtakunnalliset toimijat (Nuori-päivät, LVV). Hankkeen lopussa tulokset kootaan julkaistavaksi kuvaukseksi, joka mahdollistaa mallin käyttöönoton myös muissa kunnissa.